

38. *I. multipictus* GRAV.

GRAV. Ichn. Europ. I. 347. 132. ♀.

WESM. Rem. Crit. 43. ♀.

Ich. decipiens HOLMGR. Ichn. Suec. 69. 38. ♂ ♀.

In Scania a Cel. THOMSON quoque inventus.

39. *I. terminatorius* GRAV. — Pag. 70.

Obs. Mas, quem in Ichn. Svec. p. 70 sub hoc nomine descripsi, ad aliam speciem sive dubio pertinet.

Mas (verus). Caput nigrum, ore, clypeo, facie et initio orbitalium frontaliū, flavis. Antennæ nigræ, scapo subtus macula flava. Thorax niger, margine supero colli, linea vel macula cuneata ante alas, puncto vel lineola infra alas scutelloque, flavis. Abdomen nigrum, segmentis 2 et 3 flavis, ex parte sæpius croceis; 4 interdum angulis basalibus flavis. Alæ flavescenti-hyalinæ, nervis et stigmatibus fulvis, radice et tegula flavis. Pedes coxis et trochanteribus nigris; femoribus anterioribus nigris apice late flavo vel latere antico toto concolore, posticis nigris; tibiis flavis, posticis apice nigris; tarsis omnibus totis flavis.

WESM. Mantissa 27 N:o 51:ter — TISCHB. Stett. Ent. Zeit. XXXIV. 423. 71.

Hab. in Ostrogothia, ubi marem unicum detexi. — E Tirolia specimina utriusque sexus mecum communicavit Prof. HELLER.

(Continuatur).

OM

EN NYLIGEN ÅTERFUNNEN SVENSK NATTFJÄRIL

AF

CHRISTOPHER AURIVILLIUS.

I andra bandet af sina memoïrer¹ berättar DE GEER, att han en gång på en liten holme i Bottniska viken påträffade

¹ DE GEER, CARL: Memoires pour servir à l'histoire des insectes. Stockholm 1771. II part. I. p. 416.

håriga, svarta larver med gulhvita, långsgående band. Dessa larver förpuppade sig redan i Juli månad, men gåfvo fjärilar först följande vår. Fjärilen kallades af De Geer »La phalène grise à nervures blanches» och fick derföre af GOEZE¹ namnet *Phalena Noctua albovenosa*, hvilket BORKHAUSEN² sedermera förkortade till *Ph. N. venosa*. Båda dessa författare hafva dock tydligen ej sett arten i naturen, utan endast begagnat De Geer's beskrifning. Deras art kan man derför utan ringaste tvekan anse för den samma som De Geer's.

Efter De Geer's tid finnes arten ingenstädes omnämnd hos någon svensk författare, och det har ej heller lyckats mig att finna exemplar af den samma i någon af de äldre svenska samlingarna. Den hade också alldeles fallit i glömska såsom skandinavisk, då den år 1869, jämt hundra år efter De Geer, af lektor K. FR. THEDENIUS återfans i Stockholms skärgård och sedan 1870 i stor ymnighet anträffades af adjunkten J. A. VISTRÖM och författaren på en liten holme i Hudiksvallsfjärden.

Om också trots den i hvarje enskildhet rådande noggranna öfverensstämmelsen mellan den af De Geer beskrifna och den nu anträffade larvens utseende och lefnadssätt något tvifvel angående artens indentitet kunnat ega rum, så har det helt och hållet blifvit häfdt vid den jämförelse, jag haft tillfälle att anställa med de ännu i Riksmuseum befintliga typerna till De Geer's figur och beskrifning.

En annan fråga är emellertid den: Är SEPP's och HÜBNER's *Noctua degener* samt TREITSCHKE's och senare författares *Simyra (Arsilonche) venosa* den samma som De Geer's art? Vid granskning af mig tillgängliga arbeten öfver den i det öfriga Europa förekommande och under nyss nämnda namn bekanta formen har jag funnit följande omständigheter, som antyda afvikelser från den svenska formen, värda att beaktas: 1: säger Treitschke:³ »Wenn Borkhausen (rättare De Geer) alle Flügel maüsegrau nennt, so hat er diesen Schmetterling entweder gar nicht gesehen oder ein

¹ GOEZE J. A. E.; Entomologische Beiträge zu des Ritter Linné zwölften Ausgabe des Natursystems Th. III Bd. 3. p. 251.

² BORKHAUSEN M. B. Naturgeschichte der Europäischen Schmetterlinge T. IV. Frankfurt 1792. p. 716.

³ TREITSCHKE FR.: Die Schmetterlinge von Europa V. 2. p. 282.

Entomol. Tidskr. Bd 1, H. 1 (1880).

ölig gewordenes Exemplar erhalten». Detta visar nogsam, att Treitschke liksom senare författare varit obekant med den mörka, i Sverige ingalunda sällsynta formen, som till en del utgör typen för De Geer's beskrifning. 2: uppger HERRICH-SCHÆFFER¹, att bakvingarnes 6:te och 7:de ribba utgå skilda. 3: påstår HEINEMANN², att palpens sista led är naken, samt för släktet *Arsilonche* i sin analytiska tabell till dem, som hafva palperna tydligt synliga utanför pannan. Då emellertid dessa båda uppgifter hos Heinemann motsägas af Herrich-Schæffer och ej heller träffa in på de tyska exemplar, som jag haft tillfälle att undersöka, så bero de säkert på ett misstag. Hvad palperna beträffar, så kunna de visserligen någon gång synas helt litet framom pannans hårbeklädnad, men detta synes mig då bero derpå, att de blifvit mer framsträckta, än de i sitt vanliga läge äro.

Återstå således de i första och andra rummet nämnda omständigheterna.

Vore nu förhållandet det, att den mörka formen vore lika uteslutande förekommande i Sverige, som den ljusa synes vara det inom det öfriga Europa, så skulle jag otvifvelaktigt anse dessa båda former såsom skilda arter; men då så väl De Geer som lektor Thedenius och författaren ur larver, som tagits på samma ställe och varit fullkomligt lika, erhållit så väl den mörka formen som ock den ljusa, sådan som den finnes i Tyskland, samt dertill en hel följd af öfvergångsformer mellan de ljusa och mörka individerna kan uppställas, så anser jag det alldeles obefogadt att på denna grund betrakta den tyska och svenska formen såsom skilda arter.

Hvad åter Herrich-Schæffers anmärkning om 6:te och 7:de ribborna å bakvingen beträffar, så är det visserligen sant, att de på de tyska exemplar, jag sett, varit nästan skilda, men deremot på många af de svenska äro förenade i ett mer eller mindre långt skaft. Då emellertid äfven svenska exemplar, både mörka och ljusa, kunna hafva dessa ribbor fullt åtskilda, så duger ej heller detta kännetecken såsom skiljemärke, äfven om det skulle

¹ HERRICH-SCHÆFFER: System. Bearbeitung der Schmetterlinge von Europa. II. I. p. 180.

² HEINEMANN v. H.: Die Schmetterlinge Deutschlands I. p. 414.

visa sig oföränderligt hos tyska exemplar, något som jag trots Herrich-Schæffers uppgift har svårt att tro.

Om antennledningens beskaffenhet har jag ej funnit någon uppgift hos någon författare. Emellertid synes den tyska formen vanligen hafva ett färre antal leder, som knappast någonsin äro transversela utan qvadratiska eller vida längre än breda. Svenska exemplar hafva, så vidt jag funnit, lederna tydligt transversela, åtminstone till antennens midt, men antalet vexlar mycket. Föga vigt synes emellertid böra läggas vid denna omständighet, och bäst är otvifvelaktigt att uppfatta båda formerna såsom tillhöriga en och samma art, för hvilken den svenska såsom den först kända bör betraktas såsom hufvudform. Artens synonymi kan då lämpligen uppställas sålunda:

Simyra¹ albovenosa GOEZE. (DE GEER)

a. forma typica: alis anticis obscure murinis, griseis, flavo-albidis vel albidis; antennis articulis plus minus transversis; costis 6 et 7 alarum posticarum nunc trunco communi conjunctis nunc liberis.

1771. — — DE GEER: Memoires pour servir à l'histoire des insectes. T. II. 1. p. 415.

1781. *Ph. Noctua albovenosa*, GOEZE: Entomologische Beyträge. T. III. 3. p. 251.

1792. « *venosa*, BORKHAUSEN: Naturgeschichte der Europäischen Schmetterlinge IV. p. 716.

1869. *Arsilonche albovenosa*, TENGSTROM: Catalogus Lepidopterorum Faunæ Fennicæ præcursorius p. 309.²

Habitat ad litus Balticum Sueciæ et Fennicæ² sed nunquam in locis a mari remotis reperta.

¹ Genus *Arsilonche* LED. re vera non nisi structura antennarum maris a *Simyra* distinctum vix est conservandum.

² Dicit loc. cit. Dom. TENGSTROM: »E pupa in littore maris prope Helsingfors sub lapide primo vere deprehensa imago specimine germanico in museo meo nonnihil obscurior exiit.»

β. forma degener HÜBN.: alis anticis semper albidis vel flavo albidis; antennis articulis subquadratis vel longioribus; costis 6 et 7 alarum posticarum ex eodem loco vel separatis (semper?) egredientibus.

1804. (ante) *Noctua degener*, HÜBNER: Sammlung Europäischer Schmetterlinge t. 81. p. 380.
1825. *Simyra venosa*, TREITSCHKE: Die Schmetterlinge von Europa V. 2. p. 281.
1827. *Noctua venosa*, DUPONCHEL: Histoire naturelle des lepidoptères de France VII. 1. p. 343. pl. 120 f. 7.
1847. *Simyra venosa* HERRICH-SCHÄFFER: Systematische Bearbeitung der Schmetterlinge von Europa II. 1. p. 180.
1852. » *venosa* GUENÉE: Species general des Lepidoptères: Noctuelites I. p. 62.
1855. » *venosa* EVERSMAAN: Les noctuelites de la Russie, Bullet. de Moscou XXVIII. 2. p. 175.

Habitat in Germania, Anglia, Batavia, Gallia, Hungaria, Rossia meridionalis et centralis.

Slutligen vill jag med ledning af det material, som nu föreligger, lemna en beskrifning på den svenska formen.

Beskrifning: Antenner omkring 10 m.m. långa, nästan alldeles lika hos båda könen, skenbart trådlika, men under stark förstoring tydligt, isynnerhet hos hanen, såglik inskurva på ena sidan. Lederna till antalet vexlande mellan 45 och 60; de första till öfver antennens midt transversala; de följande mer eller mindre quadratiska och de sista vanligen mera utdragna, cylindriska. Palperna korta, vanligen något hängande, och då ej synliga utanför pannan, eller nästan vågräta och obetydligt framstående; andra leden längst, 0,75—0,90 m.m., långhårig, med öfre kanten rät och den undre convex; sista leden kägelformig och något tillspetsad, eller cylindrisk och trubbig, tätt finluden af korta, tilltryckta hår, 0,30—0,40 m.m. lång.

Mandiblerna rätt stora, med långa styfva borst i inkanterna. Sugröret hornartadt och spiralrulladt, men kort, ej öfverstigande 4,5 m. m. i längd. Oceller tydliga. Ögon nakna. Pannan utan

upphöjning, föga convex, men tätt och jämnt hårig. Thorax tät-hårig, utan några kammar eller hörn.

Tibierna obeväpnade; de främre med stor, ehuru af hårbe-klädnaden dold torne, som ej når till deras spets; de nedersta med två sporrar i spetsen och de bakre på vanligt sätt med fyra, af hvilka den längre i det öfre paret når till tibians spets.

Vingribborna: Framvingarnes costa dorsalis vid basen långt tvåklufven, 2—5 ribborna ur bakre hufvudstammen, 6 ur diskfältets främre hörn, 7 samt 8+9 ur radialfältets spets, 10 ur dess framkant och 11 ur diskfältets framkant. Radialfältet rätt stort, oskaftadt, med mer än tredjedelen öfverskjutande diskfältet. Bakvingarnes 5:te ribba mycket svag och otydlig, den 6:te och 7:de på gemensamt skaft ur diskfältets framhörn eller ock alldeles skilda.

Framvingarne vexla rätt mycket till sin form, i det att spetsen än är starkt utdragen, ehuru aldrig till den grad som hos *Simyra nervosa*, än mera afrundad. Afståndet mellan vingspetsarne vexlar från 29—42 m.m.

På grund af färgteckningen synes man mig lämpligen kunna urskilja trenne former, som dock ej äro skarpt skilda, utan på flera sätt öfvergå i hvarandra. De äro:

- var. *a.* hufvud, thorax och framvingar svartaktigt bruna—gråbruna; dessa senare med basens hår och ribborna hvita; bakvingarne gråhvita, med bred men obestämdt begränsad, gråbrun utkant; bakkroppen grå.
- var. *β.* hufvud, thorax och framvingar grågula eller strågula och isynnerhet i framkanten vitpudrade, med ett svart långsgående streck bakom diskfältet; ribborna ljusare; bakvingar gulaktigt hvita; bakkroppen gulhvit.
- var. *γ.* hufvud, thorax och framvingar gråhvita, med nästan hvita ribbor och framkant; det svarta strecket oftast tydligt; bakvingar snöhvita; bakkroppen hvit.²

² In Svecia reperiuntur varietates tres quoad colorem hoc modo distinguendæ:

var. *a.* murina: capite, thorace et alis anticis obscure murinis — griseis, his pilis basis et costis albis; alis posticis albidis margine late infuscato; abdomine griseo fusco.

Denna intressanta fjäril, som till sitt yttre så lifligt påminner om Leucaniiderna, men i sina utvecklingsstadier kommer mycket nära de typiska *Acronycta*-arterna, synes vara ganska utbredd vid östra kusten af norra och mellersta Sverige. Den bör förnämligast eftersökas på små holmar och skär, hvilkas stränder äro beväxta med *Elymus arenarius*, *Baldingera arundinacea* samt flera andra gräs och halfgräs, af hvilka larven hemtar sin näring. Såsom förr är nämndt, upptäcktes den först på ett sådant ställe vid kusten af norra Upland af vår ryktbare entomolog Carl De Geer och återfans sedan i Södermanlands skärgård af lektor K. Fr. Thedenius samt af adjunkten J. A. Viström och författaren dels på Kastellholmen i Hudiksvallsfjärden, dels vid Vintergatsfjärden i samma skärgård. Adj. Viström har redan offentliggjort detta fynd i sin förteckning öfver Helsinglands *Macrolepidoptera*.¹ Ännu är den hvarken anträffad vid Sveriges södra eller vestra kust, ej heller i Norge. Inuti landet torde den aldrig förekomma.

Larven anträffas i Juli och Augusti månader, förpuppar sig inom en hylsa, som den vanligen spinner mellan några gräsblad, samt gifver fjäril följande vår. Den når en längd af 30 m.m. och påminner till sitt utseende mycket om larverna till den afdelning af släktet *Acronycta*, för hvilken *A. rumicis* och *auricoma* äro typer. Kroppen är nämligen beklädd med hår, som uteslutande hafva sin plats på vårtlika upphöjningar. Dessa vårtor äro anordnade på följande sätt: hvardera sidan af hvarje segment bär en fotvårta, en öfre och en nedre sidovårta samt en öfre främre och en nedre bakre ryggvårta. De tre första segmenten sakna dock den bakre ryggvårtan, och på det elfte står den lika högt som den främre, och på det tolfte ännu högre. Dessutom finnes en bukivårta på hvart och ett af de fjärde, femte, tionde

var. β . *flavida*: capite, thorace et alis anticis flavidis vel stramineis margine antico albo-consperso et vitta abbreviata nigra a basi pone cellulam discoidalem extensa; costis dilutioribus; alis posticis et abdomine flavo-albida.

var. γ . *albida*: capite, thorace et alis anticis albidis margine antico et costis albis; vitta nigra sæpissime distincta; alis posticis niveis; abdomine albo.

¹ VISTRÖM J. A.: Provinnsen Helsinglands *Macrolepidoptera* (Skolprogram). Hudiksvall 1871. p. 8.

och elfte segmenten. Mellan de öfre ryggvårtorna längs ryggens midt går ett sammetssvart band, som på hvardera sidan begränsas af ett gulhvitt sådant, i hvilket ryggvårtorna äro belägna. Ofvan fötterna går ett annat dylikt band, i hvilket de nedre sidovårtorna stå. Mellanrummet mellan dessa ljusa band är marmorradt af grått och svart samt prydes i midten af de öfre sidovårtorna. De flesta af vårtorna samt fläckar i de ljusa banden hafva en orangeröd färg.

Puppan är mörk, mattsvart och af samma egendomliga och lätt igenkänliga form, som den hos *Acronycta rumicis* m. fl. De två första fria abdominalsegmenten äro nämligen fullt lika tjocka eller nästan tjockare än puppans främre, af vingslidorna täckta del, hvaremot de sista segmenten helt plötsligt aftaga i omfång, så att de synas vara liksom intryckta i den vidare delen. Analspetsen är nedtryckt, platt med några korta, raka borst i den tvärs spetsen.

OM

FURUSPINDERENS (*EUTRICHIA PINI*) OPTRÆDEN
I NORGE I AARENE 1812—16

AF

W. M. SCHÖYEN.

Ligesaa almindelig kjendt og frygtet Furuspinderen er baade i Tyskland og andre Steder, hvor den fra gammel Tid af har været en af de slemmeste Fiender for Furuskovene, ligesaa liden Opmærksomhed pleier den at tiltrække sig hos os paa den skandinaviske Halvö, hvor den jo heldigvis i Regelen kun optræder temmelig sparsomt. Her i Norge synes den at være indskrænket til de sydöstlige Dele af Landet, forekommer saaledes stadigt i mindre Mængde omkring Kristiania saavel paa Fastlandet som paa flere af Öerne i Fjorden, desuden ved Skien, paa Modum, i